

Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін

Бібліографічний список

Освіта належить до найважливіших напрямів державної політики України. Це пов'язано з тим, що освіта – стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості [12, с. 2].

Стрімка світова глобалізація актуалізує питання диверсифікації постачальників освітніх послуг, обумовлюючи необхідність посилення якості освіти. У контексті сучасних змін Україна прагне гарантувати своїм громадянам освіту, яка б відповідала стандартам і нормам найбільш ефективних та якісних освітніх систем Європи й світу.

Враховуючи актуальність цієї проблеми, варто наголосити, що громадянське суспільство вкрай потребує якісної освіти, адже вона покликана забезпечити швидке нарощування освітнього потенціалу України, забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці як у державі, так і на міжнародному рівні.

Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, реального забезпечення рівного доступу всіх її громадян до якісної освіти, можливостей і свободи вибору, модернізації змісту освіти та організації її відповідно до світових тенденцій і вимог, забезпечення неперервності освіти та навчання протягом усього життя, розвитку державно-громадської моделі управління тощо.

Національна академія педагогічних наук України надає особливого значення вирішенню проблем якості освіти. Це питання висвітлюється в наукових працях вітчизняних учених: В.П. Андрущенко, В.Г. Кременя, М.Б. Євтуха, О.І. Локшиної, В.І. Лугового, О.Я. Савченко, С.О. Сисоевої, О.В. Сухомлинської, М.М. Слюсаревського та ін.

Для вирішення проблем якості української освіти необхідна, зокрема, дієва співпраця законодавців з науковцями, науково-педагогічними працівниками щодо актуальних завдань із підвищення

рівня конкурентоспроможності громадян України на європейському та світовому просторі. Адже від розв'язання цих проблем залежить майбутнє держави, нації і кожного громадянина.

З метою актуалізації громадської зацікавленості освітою в Україні, вдосконалення механізмів взаємодії суспільства та освітнього процесу й сприяння формуванню культури забезпечення якості освіти фахівці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського провели бібліографічне дослідження. Із фонду бібліотеки було виокремлено різні види документів, зокрема монографії, збірники наукових праць, дисертації та періодичні видання, електронні ресурси Інтернету. Матеріал систематизовано та згруповано за такими розділами:

I. Сучасні тенденції розвитку освітнього простору України.

II. Європейський вектор.

III. Проблеми якості української освіти.

До I розділу увійшли документи, в яких досліджуються загальні тенденції української освіти в контексті глобальних цивілізаційних змін і висвітлюється роль освіти в сучасному світі як багатомірної та багатофункціональної системи.

У II розділі зібрано джерела, в яких розглядається освітянський досвід країн Європейського Союзу, порушуються питання інтеграції України в європейський освітній простір, де якість є необхідною умовою.

III розділ складає наукова література, в якій висвітлюються актуальні теоретичні та практичні аспекти якості української освіти й сучасні тенденції її розвитку.

В межах розділів матеріал розміщено за абеткою прізвищ авторів і назв праць. У списку використано наскрізну нумерацію бібліографічних записів, що налічує 70 позицій документів за період від 2007 до 2014 року.

Рекомендаційний список слугуватиме інформаційним джерелом для досліджень науковців, аспірантів, викладачів і студентів, які вивчають та безпосередньо вирішують проблеми якості української освіти.

Сучасні тенденції розвитку освітнього простору

1. Біла книга національної освіти України / [Т.Ф. Алексєєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл та ін.;

голов. ред. В.Г. Кремень; заст. голов. ред.: В.І. Луговий, В.М. Мадзігон, О.Я. Савченко; редкол.: М.І. Бурда та ін.]; за заг. ред. В.Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформаційні Системи, 2010. – 340 с. – Бібліогр.: С. 315–333.

2. Євтух М.Б. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства / Микола Борисович Євтух // Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 9–11 квіт. 2009 р. / РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». – Ялта, 2009. – Вип. 5, ч. 1. – С. 141–145.

3. Інноваційність у науці і освіті: [зб. наук. пр.] / Нац. акад. пед. наук України, Комітет пед. наук Польської акад. наук, Хмельниц. нац. ун-т. – К.; Варшава; Хмельницьк: Хмельниц. нац. ун-т, 2013. – 578 с.

4. Кремень В.Г. Якість освіти і сучасні вимоги до людини / В.Г. Кремень // Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. пр. Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В.Г. Короленка. Сер. Пед. науки / Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2008. – Вип. 4. – С. 3–12.

5. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: [монографія] / В.Г. Кремень; АПН України. – 2-ге вид. – К.: Знання України, 2010. – 519 с. – Бібліогр.: С. 504–511.

6. Кремень В.Г. Якісна освіта в контексті загальноцивілізаційних змін / В.Г. Кремень // Педагогіка і психологія. – 2007. – №2. – С. 5–17.

7. Кремень В. Освіта в структурі цивілізаційних змін / В.Кремень // Освіта. – 2010. – 24 листоп. (№47/48). – С. 4.

8. Луговий В.І. Якість як визначальний чинник модернізації вищої освіти України в умовах глобалізації: теоретико-методологічне обґрунтування та законодавче забезпечення / В.І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж.В. Таланова // Вища освіта України, 2011. – Темат. вип.: Наука і вища освіта: проблеми взаємодії та інтеграції. – С. 201–210.

9. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. пр. – Вип. 14 / [голов. ред. М.Б. Євтух; редкол.: Т.В. Андрущенко та ін.]. – К.: Фенікс, 2013. – 218 с.

10. Модернізаційні процеси в освіті та суспільстві: психотехнології супроводу: [монографія] / Ін-т соц. та політ. психології Нац. акад. пед. наук України. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 309 с. – Бібліогр.: С. 298–306.

11. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / НАПН України; за заг. ред. В.Г. Кременя; [редкол.: В.Г. Кремень (голова) та ін.]. – К.: Пед. думка, 2011. – 303 с. – Бібліогр.: С. 149–167. – До 20-річчя незалежності України.

12. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електрон. ресурс]. – 37 с. Ресурс доступу: <http://www.napn.gov.ua/>

13. Огнев'юк В. Освітologia – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти / Віктор Огнев'юк, Світлана Сисоєва // Рідна школа. – 2012. – №4–5. – С. 44–51.

14. Педагогічна компаративістика – 2013: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, м. Київ, 10 черв. 2013 р.: [зб. наук. пр.] / Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України; [за заг. ред. О.І. Локшиної]. – К.: Пед. думка, 2013. – 201 с. – Бібліогр. у кінці ст.

15. Сисоєва С. Освітні реформи: освітологічний контекст / С.Сисоєва // Освітologia. – 2013. – Вип. 2. – С. 36–45.

16. Сисоєва С. Роль освіти в сучасному світі / С.Сисоєва // Рідна школа. – 2008. – №11. – С. 3–6.

17. Сухомлинська О. Освіта як багатомірна і багатофункціональна система / О.Сухомлинська // Педагогічна газета – 2014. – (Березень) №3. – С. 3.

18. Таланова Ж.В. Підготовка фахівців найвищого освітнього рівня в умовах глобалізації: аналіз світового досвіду: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Жанетта Василівна Таланова; Ін-т вищ. освіти Нац. акад. пед. наук України. – К., 2011. – 488 с.

19. Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України / [авт. кол.: О.С. Онищенко, В.М. Горовий та ін.]; ред.: Т.Дубас, О.Федоренко, Ю.Шлапак; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К.: Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, 2013. – 222 с.

20. Україна у світовому освітньому просторі початку ХХІ століття: навч. посіб. / В.М. Захарченко, Ю.О. Журавльова, Т.О. Журавльова, С.О. Гусева; М-во освіти і науки України, Одес. нац. мор. акад. – Одеса, 2008. – 265 с. – Бібліогр.: С. 261–263.

21. Філіпчук Г.Г. Національна освіта: особистість і суспільство: зб. наук. пр. / Георгій Філіпчук. – Чернівці: Зелена Буковина, 2013. – 843 с. – Бібліогр.: С. 829–837.

22. Чепан М.-Л.А. Етнопсихологічний дискурс глобалізації: монографія / М.-Л.А. Чепан; НАПН України. Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. – К.: Імекс-ЛТД, 2013. – 103 с. – Бібліогр.: С. 96–103.

23. Ярошко О.З. Освіта і наука у глобальному континуумі: зб. наук. пр. / Олеся Зіновіївна Ярошко. – К.: Принт Квік, 2011. – 83 с. – Бібліогр. у кінці ст.

Європейський вектор

24. Андрущенко В. Інтеграція цінностей: педагогічний досвід Європи. Стаття перша. Велика Хартия Університетів / Віктор Андрущенко // Вища освіта України. – 2013. – №1. – С. 5–10.

25. Заболотна О.А. Теорія і практика альтернативної шкільної освіти у країнах Європейського Союзу: монографія / Оксана Заболотна. – Умань: Уманський національний університет, 2013. – 100 с.

/ С.Калашнікова, Ж.Таланова // Педагогічна газета – 2012. – Жовтень (№10). – С. 1–2.

27. Махінов В.М. Становлення мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору: монографія / В.М. Махінов; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – 427 с. – Бібліогр.: С. 316–402.

28. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: [монографія] / [кол. авт.: В.Бугров, А.Гожик та ін.]; Ін-т вищ. освіти Нац. акад. пед. наук України. – К.: Пріоритети, 2014. – 154 с.

29. Професійна підготовка педагога в контексті європейських інтеграційних процесів: зб. наук. пр. / Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич: РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2013. – 346 с.

30. Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентоспроможності майбутнього фахівця: [матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Ялта (26–27 верес. 2013 р.)]. – Ч. 1 / Нац. акад. пед. наук України, держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менеджменту освіти» Нац. акад. пед. наук України, закл. освіти «Барановиц. держ. ун-т, Балтійська міжнар. акад., Лінк Кампус Ун-ту Мальти, Ун-т Генуї, Ун-т Яна Длугоша у Ченстохові, РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». – Ялта: РВНЗ КГУ, 2013. – 179 с. – Бібліогр. у кінці ст.

31. Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентоспроможності майбутнього фахівця: [матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Ялта (26–27 верес. 2013 р.)]. – Ч. 2 / Нац. акад. пед. наук України, держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менеджменту освіти» Нац. акад. пед. наук України, закл. освіти «Барановиц. держ. ун-т, Балтійська міжнар. акад., Лінк Кампус Ун-ту Мальти, Ун-т Генуї, Ун-т Яна Длугоша у Ченстохові, РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». – Ялта: РВНЗ КГУ, 2013. – 214 с. – Бібліогр. у кінці ст.

32. Скомаровський В.О. Основні риси та напрямки сучасної Європейської філософії: посібник / В.О. Скомаровський; Європ. ун-т. – Умань: Соцінський, 2013. – 341 с.

33. Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор: [матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Ялта (21–22 берез. 2013 р.)]. – Ч. 4 / НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, закл. освіти «Барановиц. держ. ун-т, Балтійська міжнар. акад., Вища школа психології (Рига), Лінк Кампус Ун-ту Мальти, Ун-т Генуї, Ун-т Яна Длугоша у Ченстохові, РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». – Ялта: КГУ, 2013. – 165 с. – Бібліогр. у кінці ст.

34. Хоружий Г. Соціальна відповідальність вищої школи в контексті Болонського процесу / Григорій Хоружий // Вища школа. – 2010. – №5–6. – С. 12–24.

35. Чепіль М. Вища школа та Болонський процес: навч. посіб. для підготов. фахівців ОКР

ун-ту ім. Івана Франка, 2013. – 195 с. – Бібліогр.: С. 142–145.

36. Якість вищої освіти: українська національна система та європейські практики: матеріали наук.-теорет. конф., 21–22 берез. 2013 р. / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Нац. іст. б-ка України, держ. закл., Ін-т вищ. освіти Нац. акад. пед. наук України, Нац. Темпус-офіс в Україні; [редкол.: В.Г. Чернець (голова) та ін.]. – К.: НАКККІМ, 2013. – 257 с. – Бібліогр. у кінці ст.

Проблеми якості української освіти

37. Актуальні питання освіти і науки = Urgent Issues in Education and Science: зб. наук. ст.: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23–24 жовт. 2013 р.) / Акад. внутр. військ МВС України. – Харків: ХОГОКЗ, 2013. – 385 с. – Бібліогр. у кінці ст.

38. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку: Київська область. – К.: Знання України, 2013. – 419 с.

39. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях: наук.-метод. посіб./ В.В. Олійник. – К.: А.С.К., 2013. – 312 с. – Бібліогр.: с. 148–149.

40. Економічні умови забезпечення якості освітніх послуг у системі вищої освіти: колективна монографія / [С.О. Біла, С.В. Бутівченко; Ін-т вищ. освіти НАПН України. – К.: Пед. думка, 2012. – 363 с. – Бібліогр. у кінці розд.

41. Забезпечення якості освіти: теорія та практика: колект. моногр. / Західнодонбас. приват. ін-т економіки і управління. – Д.: ІМА-прес, 2011. – 299 с. – Бібліогр. у кінці розд.

42. Зязюн І. Учительська професія в якісних вимірах нашого часу / І.Зязюн // Освіта України. – 2009. – 23 жовт. (№79). – С. 4–5.

43. Київський університет ім. Бориса Грінченка. Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. пр. – Вип. 5 / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Київ. міськ. пед. ун-т Б.Д. Грінченка. – К.: Едельвейс, 2012. – 267 с. – Бібліогр. у кінці ст.

44. Концепція забезпечення якості вищої освіти України [Електрон. ресурс]. – 17 с. – Режим доступу: http://dovira.eu/images/QA_concept_Final.pdf. – Назва з екрану. – Дата звернення: 09.09.14.

45. Криворізький національний університет, державний вищий навчальний заклад. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. пр. – Вип. 38 / ДВНЗ» Криворіз. нац. ун-т». – Кривий Ріг: ДВНЗ «КНУ», 2013. – 412 с. – Бібліогр. у кінці ст.

46. Кримський гуманітарний університет, республіканський вищий навчальний заклад (Ялта). Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вип. 38, ч. 2 / РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т». – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – 286 с. – Бібліогр. у кінці ст.

47. Линьова І.О. Моніторинг якості освіти (інклюзивний аспект): навч. посіб. / І.О. Линьова; Київ.

48. Локшина О.І. Міжнародні порівняльні дослідження якості знань учнів як інструмент діагностики якості освітніх систем: [аналіз дослідж., їх хронологія та зміст] / О.І. Локшина // Педагогіка і психологія. – 2007. – №2. – С. 60–70.

49. Людина. Культура. Освіта: матеріали II Всеукр. філос. читань пам'яті доктора філос. наук, проф. Володимира Ісаковича Шевченка, 17 лют. 2012 р. / Чернігів. держ. ін-т економіки і управління, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Чернігів. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. К.Д. Ушинського. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2012. – 239 с. – Бібліогр. у кінці ст.

50. Ляшенко О.І. Організаційно-методичні засади моніторингу якості освіти [в Україні]: [теорет. аналіз пробл.] / О.І. Ляшенко // Педагогіка і психологія. – 2007. – №2. – С. 34–40.

51. Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. – Вип. 680. Педагогіка та психологія / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича; [редкол. вип.: І.С. Руснак (наук. ред.) та ін.]. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2014. – 207 с.

52. Нісімчук А.С. Технологія інноваційної освіти: монографія / Андрій Нісімчук, Олег Падалка; Ін-т пед. технологій. – Луцьк: Твердиня, 2013. – 452 с. – Бібліогр.: С. 433–451.

53. Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів: монографія / [Г.Д. Щекатунова, В.В. Тесленко та ін.; ред. С.В. Бартош]; Ін-т педагогіки Нац. акад. пед. наук України. – К.: Пед. думка, 2013. – 262 с.

54. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. – Вип. 7 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих Нац. акад. пед. наук України; [голов. ред. Лариса Борисівна Лук'янова]. – К.; Луганськ: Ноулідж, 2013. – 358 с.

55. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: монографія / Нац. акад. пед. наук України, Вища пед. шк. Спілки пол. вчителів, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка; за ред.: Василя Кременя, Тадеуша Левовицького та ін. – К.: Едельвейс, 2013. – 459 с.

56. Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. пр. – Вип. 3 / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благодій. фонд ім. Антона Макаренка. – К.: Едельвейс, 2013. – 219 с. – Бібліогр. у кінці ст.

57. Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. пр. – Вип. 8, ч. 1 / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань: Жовтий О.О., 2013. – 366 с. – Бібліогр. у кінці ст.

58. Проблеми сучасної педагогічної освіти: [зб. ст.]. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вип. 41, ч. 1. – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – 315 с.

59. Проблеми сучасної педагогічної освіти: [зб. ст.]. Сер.: Педагогіка і психологія. – Вип. 41, ч. 2. – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – 315 с.

60. Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І.Огієнка, Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – Вип. 22 / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка

України. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – 706 с.

61. Рогова П.І. Освітнянські бібліотеки України в реалізації програми рівного доступу до якісної освіти / П.І. Рогова, І.І. Хемчян, Т.О. Судіна // Педагогіка і психологія. – 2009. – №1. – С. 128–138.

62. Родіонов О.В. Управління якістю вищої освіти: монографія / О.В. Родіонов; М-во аграр. політики та продовольства України, Полтав. держ. аграр. акад. – Полтава: ПДАА, 2012. – 375 с. – Бібліогр.: С. 300–319.

63. Слюсаревський М. Проблеми якості освіти: соціально-психологічний контекст: [Спроба концептуалізації поняття соц.-психол. контексту пробл. якості освіти] / М.Слюсаревський // Соц. психологія. – 2007. – №1. – С. 79–88.

64. Соціально-психологічна підтримка освітніх реформ: метод. посіб. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К.: Імекс-ЛТД, 2012. – 87 с. – Бібліогр.: С. 79–87.

65. Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи: тези доп. II Всеукр. конф. молод. вчених та студ., 19 берез. 2014 р. – Д.: Дніпропетр. ун-т ім. А.Нобеля, 2014. – 94 с.

66. Сучасна освіта у гуманістичній парадигмі: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Керч, 12–15 верес. 2013 р.) / Держ. агентство рибн. госп-ва України, Керчен. держ. мор. технол. ун-т, Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, Ужгород. нац. ун-т. – Керч: РВВ КДМТУ, 2013. – 173 с. – Бібліогр. у кінці ст.

67. Сучасна школа України: етнопедагогічна проєкція теорії й практики: монографія / [авт. кол.: В.І. Кононенко, Н.В. Лисенко та ін.]. – К.: Слово, 2013. – 333 с.

68. Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в науці, освіті та економіці: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. 17–18 берез. 2014 р., м. Луганськ. – Луганськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. – 231 с.

69. Ткач Т.В. Освітній простір особистості: психологічний аспект: монографія / Т.В. Ткач; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2008. – 271 с. – Бібліогр.: С. 236–271.

70. Формування освітнього середовища профільної школи: монографія / [М.О. Ассанов, М.В. Васьківський, В.І. Доротюк та ін.]; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки НАПН України. – К.: Пед. думка, 2013. – 199 с.

*Світлана КИРІЙ,
завідувач сектору соціокультурних комунікацій
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського*